

Tematiskās darba grupas
„Latvijas kultūrvēsturiskā objekta – Preiļu pils - attīstības scenāriju izstrāde”
23.10.2012., Preiļos

Rezultātu apkopojums

I Dalībnieku viedokļi par Preiļu pils un parka esošo situāciju

Stiprās puses / Iespējas

Preiļu pils ir **nozīmīgs kultūrvēsturisks objekts**, kādu Eiropā nav saglabājušies daudz. Liecības, kuras ir saglabājušās par Borhu dzimtu ir unikālas. Pils kompleksa teritorijā (piem., kapelā) atrastas Baltijas un Eiropas nozīmesvēsturiskas liecības, kas nodrošina iespēju attīstīt Preiļu pils parku un pili kā apmeklētājiem saistošu, interesantu un pieejamu objektu.

Ne tikai Preiļu pilij, bet arī pils parkam ir **liels attīstības potenciāls** – ir sekmīgi iesākts sakopšanas darbs, kas jāturpina tālāk. Sakārtojot vēsturisko objektu, neizjaucot un neizmainot tā kultūrvēsturisko nozīmi, šeit varētu būt vieta dažādām pašvaldības iestādēm, muzejam, tūrisma centram, izstāžu zālei u.c. Parka teritoriju būtu iespējams izmantot sporta pasākumu rīkošanai. Atjaunojot dīķu un kanālu sistēmu, to varētu izmantot aktīvās atpūtas nolūkiem, t.sk. ierīkojot publisku peldvietu, kas jau ir uzsākts un kas ieviesīs savas korekcijas kopējā pils un parka kompleksa attīstības plānā.

Izvērtējot vairākas iepriekš izvirzītas attīstības idejas un variantus (piem., viesnīcas izveide), panākta **izpratne** par konkrētu ideju ekonomiskā pamatojuma nepietiekamību (piem., tas, ka pilij vēsturiskajā veidolā nav iespējams atjaunot iekšpusi, noteikti jā saglabā un jācenšas atjaunot vismaztās fasāde, jāiekonservē un prasmīgi jāizmanto pils drupas, taču ir visai nereāli atjaunot visu pils ēku). Šī izpratne ļauj pragmatiskāk plānot citu ideju pamatotību un tālāku attīstību (piem., kafejnīca, tējnīca, plenēru vieta, Preiļiem raksturīgu suvenīru tirdzniecības vieta, koka skulptūru vieta, lapenes).

Ņemot vērā daudzveidīgās vēstures liecības saistībā ar Preiļu pili un parku, pastāv plašas iespējas t.s. emocionālā tūrisma aktivitāšu attīstībai, kad konkrētas vietas parkā var „apaudzēt” **ar leģendām**, kuras apmeklētājs grib klausīties un kuras var iekļaut integrēt dažādās informatīvi izglītojošās programmās.

Iespējams pievērst lielāku uzmanību tieši **parka teritorijas attīstībai**, ne tikai pils kā galvenā objekta attīstībai, jo parks var pievadīt ļoti daudz dažādas aktīvā un iesaistošā tūrisma aktivitātes. Latgalē nav citas vietas, kur būtu izveidoti apgaismoti nūjošanas celiņi, skrituļošanas un velo trases. Parks ir liela vērtība, kas iekļauj sevī vairākus aspektus, starp kuriem ļoti nozīmīga ir parka ekoloģiskā vērtība, koku un krūmu dažādība.

Parka teritorijā atrodas lielākā **brīvdabas estrāde** Latgales reģionā. Parks tiek intensīvi izmantots pastaigām, atpūtas brīžiem, cilvēkiem patīk tur atrasties, viņi augstu vērtē parka kluso, relaksējošo vidi.

Pils un parka juridiskais statuss - **pašvaldības īpašums** – ļauj konkrētāk un drošāk plānot tā attīstību. Jau veiksmīgi realizēti vairāki parka sakārtošanas posmi. Projekta “Preiļu pils un parka rekonstrukcija Darījumu centra izveidei” rezultātā izstrādāts Preiļu pils un parka mārketinga un investīciju plāns, Preiļu pils un parka rekonstrukcijas tehniskais projekts. Kaut arī dokumenti ir ievērojami jāaktualizē, tos var izmantot tālāko attīstības plānu ieviešanai. Nesen ieviests projekts “Preiļu pilsētas parka Ādama un Ievas

saliņas rekonstrukcija”. Preiļu novada domes vadība sniedz **politisku atbalstu** pils un parka attīstībai, ko pierāda divu projekta ideju iekļaušana novada attīstības programmā.

Vājās puses / Draudi

Pašvaldības **budžeta iespējas ir ierobežotas** un nav iespējas ieguldīt pietiekošus pašvaldības finanšu līdzekļus šajā objektā, jo pastāv neticība, ka objekts kādreiz kļūs rentabls. Savukārt **uzņēmēji nav gatavi finansēt** šī objekta atjaunošanu, jo neredz ātras peļņas iespējas. Viņus baida arī birokrātija, kurai jāiziet cauri, lai varētu veikt saimniecisko darbību, organizējot apmeklētājiem interesantus pakalpojumus. Objekta valsts nozīmes kultūrvēsturiskā objekta statuss uzliek dažādus liegumus. Pieejamie ES fondu līdzekļi tomēr tiek novirzīti citiem objektiem.

Nepieciešamas investīcijas ne tikai objekta pienācīgai atjaunošanai, bet arī regulārai **ikdienas sakopšanai**. Apsaimniekotājiem parka teritorija prasa ievērojamas pūles un līdzekļus: nesakopti, netīri kanāli, lielas teritorijas ar zālājiem, kuri regulāri jāpļauj, lapu savākšana, iedzīvotāju atstāto sadzīves atkritumu vākšana.

Nepietiekoša savstarpēja komunikācija, sarunas starp pašvaldības iestādēm, lai kopīgi uzlabotu savus pakalpojumus un piedāvātu kompleksu paketi ar pasākumiem, kuri notiek parkā un/vai pilī. Nepietiekoši tiek izmantotas sadarbības iespējas ar novadā esošajām NVO un privātajiem partneriem, kas ir aktīvi tūristu piesaistītāji (piem., Leļļu galerija)

Nav pozitīvas pieredzes sadarbībai ar privātajiem investoriem. Nesakārtotā vide arī samazina potenciālo investoru un partneru interesi par sadarbību.

Pils parks, kas vēsturiski veidots kā ainaviskais parks, šobrīd kļuvis par **dabas parku**.

Pieejamie finanšu līdzekļi ir ļoti ierobežoti un, ievērtējot ES fondu un programmu stratēģiskos mērķus, tuvākajos gados nav paredzama ievērojamu investīciju pieejamība kultūrvēsturisko objektu un infrastruktūras sakārtošanai. Atjaunošanas darbi jāplāno ļoti rūpīgi un iespēju robežās tie jāuzsāk **pakāpeniski**, kvalitatīvi pabeidzot darbu pie viena objekta, un tad sākot darbu pie nākošā, ja ir redzams turpmākais finansējums.

II Apspriestie Preiļu pils un parka attīstības scenāriji

Preiļu pils un parks kā **Kultūrvēsturisks apskates objekts**

Scenārija ieviešanas aspekti un iespējamās komponentes

- Stacionāra kultūrvēsturiska un dabas vides vērtība
- Izcils Latgales 19.gadsimta historisma laika muižu arhitektūras paraugs
- Iespējama kultūras programma „Ienāc pagātnē”, kad pils netiek atjaunota, pilsdrupas tiek iekonservētas un izveidotas par drošu zonu, tiek saglabāta iespēja apmeklētājiem sajūsmināties par pilsdrupām, t.sk. veidojot tematiskus pasākumus „Muzeju nakts” (nakts piedāvājums ar uzsvaru uz skaņām, leģendām), „Staro Preiļi”, „Dabas koncerti” utml.
- Brīvdabas estrāde un mūsdienu kultūras pasākumu zona
- Novada vēstures un mākslas muzejs
- Audio gids
- Pils iekonservēšana un tās fasādes atjaunošana
- Borhu dzimtas popularizēšana tradicionālu ikgadēju pasākumu veidā
- Māla darbnīca, ceplis

Preiļu pils un parks kā **Interaktīvs aktīvās atpūtas objekts**

Scenārija ieviešanas aspekti un iespējamās komponentes

- Labirints pilsdrupās, stallī

- Ūdens labirints parkā, izmantojot dīķu un kanālu sistēmu, laivu braucieni pa kanāliem
- Publiskā peldvieta
- Sporta laukuma (pludmales volejbols, minigolfs, futbols) izbūve blakus peldvietai
- Viduslaiku sporta aktivitātes (Bauskas pils piemērs), piem. zirgu izjādes, paukošana, staigāšana ar koka kājām, šaušana ar loku un/vai arbaletu, Preiļu monētas izliešana; varbūt nākotnē pat iespējams izveidot celiņu ap teritoriju, kur organizēt zirgu skriešanās sacīkstes (kādu Latvijā nav!)
- Daudzpusīgi veselības veicināšanas aspekti
- Orientēšanās parka teritorijā ar izzinošiem uzdevumiem, t.sk. skatu punktu izveide un uzdevumu izstrāde šajos konkrētajos punktos
- Velokartu noma, nūjošana vasarā, slēpošana ziemā, šķēršļu takas bērniem un pieaugušajiem

Preiļu pils un parks kā **Mūžizglītības un interešu izglītības centrs**

Scenārija ieviešanas aspekti un iespējamās komponentes

- Neparasta vieta un apkārtējā vide apmācību rīkošanai
- Lielākas iespējas piesaistīt finansējumu (kā cilvēkkapitāla attīstībai)
- Citu pašvaldību pieredze, kurām ir skolas pilis
- Energo-efektīvu (vides) tehnoloģiju demonstrācijas zona
- Ideāla vide mākslas pulciņu, dārzniecības, apzaļumošanas apmācību organizēšanai (dekoratīvo stādu demonstrācijas zona)
- Iespēja piesaistīt ES finansējumu starptautiskiem mūžizglītības projektiem
- Apmācību nometņu organizēšana
- Baskāju taka
- Vides gidu gatavošana

Preiļu pils un parks kā **Darījumu centrs**

Scenārija ieviešanas aspekti un iespējamās komponentes

- Konferenču zāle (svinību zāle – kāzām, bērēm, jubilejām u.c.), t.sk. ērts ģeogrāfiskais stāvoklis attiecībā pret apkārtējām pilsētām; varbūt ir vērts padomāt par brīvdabas konferenču „zāles” izveidi (ārpus telpām)
- Muižas kalpu māja vai staļļu ēka nākotnē pārvēršama par tūristu viesnīcu, maksimāli eksponējot tās senās būvnieciskās kvalitātes
- „Latgales programmā 2010.-2017.” Preiļu loma pilsētu tīklā: Latgales lauku saimnieku centrs un modernas pārvaldības paraugs ar specializāciju: pārtikas rūpniecība (un lauksaimniecības atbalsts), kā arī papildnozares: atjaunojamā enerģija un energoefektivitāte, tūrisms; arī kokapstrāde, metālapstrāde un mašīnbūve, transports un loģistikas pakalpojumi, dziedinoši un veselību veicinoši pakalpojumi
- Filmēšanas laukums trilleriem
- Energo-efektīvu (vides) tehnoloģiju demonstrācijas gadījumā, ja tiek veikta ēko pilna apjoma rekonstrukcija vai jaunu ēku būvniecība
- Amatnieku tirdziņu zona
- SPA, pirts, frizieris

Preiļu pils un parks kā **Starptautisks tūrisma produkts „Kāzas Latgalē”**

Scenārija ieviešanas aspekti un iespējamās komponentes

- Dzimtsarakstu nodaļa, kāzu ceremoniju vieta, naktsmītnes
- Latgļisko kāzu tradīciju reāla demonstrēšana, t.sk. ar amatieru teātra grupu iesaistīšanos
- Pirmskāzu ballītes
- Kāzu organizēšanas pakalpojums ziemas laikā

- Atsevišķa uzmanība uz starptautiskiem tūristiem, kuri aicināti piedalīties īstās kāzu svinībās Latgalē
- Atsevišķa uzmanība uz tūristiem no citiem Latvijas reģioniem, kuri aicināti piedalīties īstās kāzu svinībās Latgalē (arī viņiem tā būs „eksotika”)
- „Neīsto” kāzu rīkošana (t.s. Studentu kāzas)
- Jaunā pāra „spēku pārbaudes vingrinājumi” parkā esošajās takās un aktivitāšu laukumos

III Jebkura varianta realizēšanā vērā ņemamie ieteikumi

- Preiļu novada attīstības vīzija
*„Nosargāta pērle starp zaļajiem Latgales mežiem un dzidrajiem ezeriem. Zaļojoša, ievas ziediem plaukstoša pilsēta, kurā laiks iet nesteidzoties, dažreiz apstājoties vēro stārķus debesīs un muižas parku, apsēžoties ēnā ieklausās putnu dziesmās un vēro čalojošo strautu.
Ko Tu dzirdi, kad apstājies un ieklausies? Ko runā pilsēta?
Nosargāts miers un skaistums šajā straujajā pasaulē...”*
- Tā kā ES fondu un programmu stratēģiskie mērķi tuvākajos gados neparedz ievērojamu investīciju novirzīšanu kultūrvēsturisko objektu un infrastruktūras sakārtošanai, nepieciešama radoša pieeja Preiļu pils un parka kā kultūrvēsturiska objekta sasaistei ar citām jomām – sportu, izglītību, tautsaimniecību, vides aizsardzību u.c. Tādējādi būs iespējams piesaistīt papildus ārējo finansējumu no pārrobežu sadarbības programmām, Lauku attīstības programmas (t.sk. LEADER), ES programmām „Culture” vai „Health” u.c.
- Pirms uzsākt jebkuru attīstības projektu, jāizvērtē pieejamā finansējuma apmērs un ko ar to reāli var izdarīt noteiktajā termiņā – nav ieteicams investēt mazu summu lielā objektā, labāk sakārtot vienu „stūrīti” pēc otra, bet tā, ka šis „stūrītis” ir izmantojams un pakāpeniski palielina kopējo parka pievilcību. Tādējādi ar mazo mērķu sasniegšanu pakāpeniski tiks veicināta virsmērķa sasniegšana un panākts, ka apmeklētāji, tūristi pils un parka teritorijā uzturās visu dienu, vai atgriežas vēl arī nākošajā dienā
- Ieteicams nostiprināts sadarbību ar NVO, ar citiem tūrisma objektiem Preiļos un to apkārtnē, kas jau darbojas tūrisma sektorā ļoti veiksmīgi (piem., Leļļu muzeju), t.sk. LEADER programmas projektu ieviešanā. Viena NVO var veikt viena „stūrīša” sakārtošanu, otra NVO – cita „stūrīša” sakārtošanu. Jāizmanto arī iespējas sadarbībai kopīgos projektos. Nedrīkst arī aizmirst, ka daļa vietējo iedzīvotāju ir pat gatavi iesaistīties parka sakopšanas pasākumos (piem., ikgadējas sakopšanas talkas), ja to „pasniedz” iedzīvotājiem pievilcīgā veidā
- Preiļu pils un parka kā Darījumu centra izveides scenārijs jāizvērtē īpaši detalizēti, jo tam ir ļoti grūti saskatītekonomisko pamatojumu. Ieteicams koncentrēties uz tūrisma kā galveno sektoru, kas tiek integrēts ar vietējās uzņēmējdarbības attīstību un kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu
- Jāizmanto apmeklētāju, bijušo tūristu viedokļi, sajūtas, attieksmes kā pils un parka mārketinga instruments: „Preiļos ir labāk nekā Ventspilī!”, „Raiņa bulvārim ir īpaša aura – labas tirgošanās aura!”
- Valsts nozīmes kultūrvēstures pieminekļu attīstībai saistošās LR likumdošanas ievērošana
- Jebkura scenārija vai tās atsevišķas komponentes izpildē jāsauglabā uzmanība uz šādiem identificētajiem aspektiem: pils un parka publiska pieejamība, finanšu izlietojuma „caurspīdīgums”, pils un pārējo ēko un to daļu fiziska drošība (nostiprināšana, pareiza iekonservēšana), saikne ar gastronomisko tūrisma, tūrisma

piedāvājums arī ziemas sezonā, interešu tūrisms (medniecība, zvejniecība, ornitoloģija, entomoloģija, botānika, dentoģija u.c.)

- Kā atsevišķs darbības lauks ar ievērojamu potenciālu pils un parka apmeklētāju loka paplašināšanai ir korporatīvo pasākumu organizēšana uzņēmumiem, iestādēm un organizācijām jebkurā sezonā
- Sadarbības aktivizēšana ar tūrisma firmām Latvijā un ārzemēs, lai Preiļu pils un parka kompleksu vairāk iekļautu veidotajos un piedāvātajos tūrisma maršrutos Latgalē. Taču pirms tam ir jāpierāda sava tūrisma produkta konkurētspēja, sākot kaut ar nelielām izcilām sastāvdaļām.

- ***Iesaistītās puses un to galvenās intereses:***

- Preiļu novada dome (svarīgi saglabāt pili un parku kā pašvaldības īpašumu, ieviestu projektu vai to daļu rezultātā radīt jaunas darba vietas)
- Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija (ievērotaistošo likumdošanu, saskaņot visas ieplānotās darbības, nedrīkst radīt zaudējumus kultūrvēsturiskajām vērtībām, saglabāt vēsturisko, nepieļaut mehānisku iejaukšanos)
- Privātuzņēmēji (konkrēta ilgtermiņavīzija, skaidrs sadarbības plāns ar skaidriem nosacījumiem un ar redzamu praktisku peļņu noteiktā periodā)
- Vietējie iedzīvotāji (brīva piekļuve parkam, pilij, daļa ir pat gatavi iesaistīties parka uzturēšanā, sakopšanā, finašu plūsmas caurspīdīgums, kas mazinās skepsi, aizdomas un neuzticību tam, ko dara pašvaldība)
- Ārzemju tūristi (kvalitatīvs piedāvājums, par kuru viņi ir gatavi maksāt, gribredzēt, izjust, tiks pārsteigti, atrasties drošā vidē, sakoptā vidē, piedalīties interesantās aktivitātēs, vienlaicīgi iepazīstot tuvāk reģiona kultūrvēsturi)

- ***Citi vērā ņemami Preiļu pils un parka attīstību ietekmējošie faktori:***

- Ekoloģiski veselīgs parks - ar kukaiņiem, sliekām, lakstīgalām, pūcēm un zivtiņām dīķos un kanālos
- Viens no vislielākajiem Latvijas muižu parkiem
- Mitra augsne
- Leļļu muzejs (kā konkurents vai kā partneris)
- Nepārtraukta (jau notiekoša) laužu plūsma caur parku visos virzienos
- Parka ceļu trasējumā jāievēro 3 galvenie ainavu parkiem raksturīgie (lai neteiktu: obligātie) principi: 1) Iespēju robežās parka ceļiem jābūt pietuvinātiem ūdens malai; 2) Salas un lielākās lauces aptveramas ar pastaigu ceļiem pa perimetru; 3) Pastaigu ceļu trasējumam jābūt tādām, lai maksimāli būtu uztveramas sākotnējā plānojuma un struktūras ainavu skatu perspektīvas
- Preiļu muižas apbūve ar pili, kapelu, stalli, diviem vārtiem, vārtsarga namiņu un parku ir aizsargājama valsts nozīmes arhitektūras piemineklis

IV Investīciju piesaistes iespējas

Preiļu pils un parka teritorijas attīstībai pastāv investīciju piesaistes iespējas, taču jāatceras investīciju piesaistes procesa visasgalvenās sastāvdaļas. Process nav vienkāršs, un tikai kvalitatīvi izpildot visus tā posmus, iespējams panākt iecerēto rezultātu. Nopietnākais kritiskais faktors visu posmu izpildē ir atbilstoši sagatavotu cilvēkresursu nodrošināšana.

Investīciju piesaistes procesagalvenie posmi:

- Investīciju vides analīze
- Investīciju nepieciešamības un ieguldījumu izdevīguma argumentu izstrāde
- Investīciju alternatīvu analīze un finanšu stratēģiju izstrāde

- Investīciju projekta dokumentācijas izstrāde dažādiem sarunu posmiem ar potenciālajiem investoriem
- Potenciālo investoru meklēšana
- Investīciju projekta prezentācija
- Sarunas un investora izvēle
- Investīciju projekta sagatavošana un ieviešana
- Investīciju projekta ieviešanas un nosacījumu izpildes kontrole
- (Investora iziešana no projekta)

*Kopsavilkumu sagatavoja:
M.Rudzīte-Griķe
SIA „ArGaumi”
29443621, info@argaumi.lv*